

23041

A POZSONYI
MAGYAR KIRÁLYI ERZSÉBET TUDOMÁNYEGYETEM
1914/15. TANÉVI IRATAIBÓL.
1. FÜZET.

EX ACTIS UNIVERSITATIS SCIENTIARUM
REGIAE HUNGARICAE ELISABETHINAE POZSONYENSIS
ANNO MCMXIV—XV.
FASCICULUS I.

AZ ELSŐ. (1914/15.) TANÉV MEGNYITÁSA ALKALMÁBÓL

1914. ÉVI OKTÓBER 3-ÁN ÉS

DICSÓULT ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKEZETÉRE

1914. ÉVI NOVEMBER HÓ 19-ÉN TARTOTT

ÜNNEPÉLYES EGYETEMI KÖZGYÜLÉSEK.

CONVENTUS GENERALES SOLENNES

OCCASIONE INCHOATIONIS ANNI SCHOLASTICI

PRIMI (MCMXIV—XV) DIE III. OCTOBRIS ANNI MCMXIV ET IN MEMORIAM

DIVAE ELISABETH REGINAE

DIE XIX. NOVEMBRIS ANNI MCMXIV CELEBRATI.

POZSONY.

EDER ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJÁBÓL.

1916.

I.

DR. FALSIK DEZSŐ,

AZ 1914/15. TANÉVRE

RECTORI HATÁSKÖRREL FELRUHÁZOTT DÉKÁN

BESZÉDE,

MELLYEL AZ ELSŐ TANÉVET 1914. OKTÓBER 3-ÁN MEGNYITJA.

ORATIO

DRIS DESIDERII FALSIK

DECANI, RECTORIS PRO ANNO SCHOLASTICO MCMXIV—XV

MUNERE FUNGENTIS

ANNUM PRIMUM INCHOANTIS DIE III. OCTOBRIS ANNI MCMXIV.

Tisztelt Egyetemi Közgyűlés!

Tisztelt Egyetemi Polgárok!

Az 1912. évi XXXVI. t. c., mely két tudományegyetem egyidejű felállításának elrendelésével kimagasló kultur-mozzanatot alkotna nagy nemzetek életében is, hazánk művelődési történetében korszakot nyit meg.

Kormányzatunknak pedig dicsőségére fog szolgálni örök időken át a nemzet jövőjébe vetett szilárd hitről tanuskodó az a bátor elhatározása, mely által — félretéve minden kishitűséget és felülemelkedve az „inter arma silent Musae“ közfelfogáson — arra a magas álláspontra helyezkedett, hogy a kulturtevékenység és fejlődés folytonosságának megakadnia még ilyen súlyos, viharos idők forgatagában sem szabad, aminőket a váratlanul kitört nemzetközi bonyodalmak fejünk felett földézttek és az 1912. évi XXXVI. t. c. rendelkezései végrehajtása céljából úgy a pozsonyi, mint a debreceni egyetemet az időközben beállott nagy fordulat dacára, a világrengető háború zajában is felállította.

Emlékezetes, világtörténeti nagy időben valósult tehát meg a történeti mult és a kultura jogán egyetemet igénylő ősi koronázó városnak egy szellemileg és gazdaságilag legfejlettebb országrész által támogatott régi vágya: a feledhetetlen emlékű dicső királynénk nevére elnevezett, egyelőre csak a jog- és államtudományi teljes kart magában foglaló Pozsonyi Magyar Királyi Tudomány-Egyetem.

A pozsonyi egyetem, a mi fiatal Alma Materünk, formalisan a mai nappal kezdi meg működését. A rendkívüli idők azonban, melyekben csak zajtalan munkának van létjogosultsága, nem alkalmasak arra, hogy ezt a napot szélesebbkörű s nagyobb szabású ünneppé avassuk. Hanem az ünnepélyes megnyitást egy boldogabb, szebb időre, békés napokra bízván, a magas kormány intencióival összhangban, egyetemi tanácsunk elhatározásához képest csak a legszűkebb házi, mondhatnám családi körben kívánunk megnyilatkozást engedni a szívünket elárasztó érzéseknek. S ez az alkalom, úgy vélem, nem mulhatik el anélkül, hogy hivatali tisztemből kifolyólag most megnyíló ifjú egyetemünk első tanáraihoz és első hallgatóságához néhány szót ne intézzek.

Templomból, az ősi koronázó dómban tartott egyetem-megnyitó isteni tiszteletről jöve gyültünk össze itt, egyetemünk ideiglenes helyiségében s a szavak, melyekre ajkunk az ima után nyílik, a hála szavai kell hogy legyenek.

Hódolatteljes hálás köszönettel adózunk első sorban *Ő császári és királyi Felségének, dicsőségesen uralkodó apostoli királyunknak*, kinek fejedelmi bölcsesége és atyai gondoskodása volt egyik főtényező a pozsonyi egyetem megvalósításában.

Hálás köszönettel kell gondolnunk a mai napon *Tisza István gróf*, m. kir. miniszterelnök úr ő nagyméltósága érdemeire, akinek vasakarátára volt szükség, hogy a két új egyetem a hazánk egén tornyosuló vészfelhők dacára, a csaták zajában is létrejöjjön.

Hálás elismeréssel és köszönettel kell kiemelnünk *dr. Jankovich Béla* vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ő nagyméltósága fenkölt gondolkodását s fáradhatlan munkásságát, aki az új egyetemeket hazafiúi odaadással és kiváló szaktudással szervezte s az 1916. évi XXXVI. t.-c.-

nek az egyetemek felállítására vonatkozó rendelkezéseit a közbelépő nagy nehézségek leküzdésével foganatosította.

De hálával kell gondolnunk ezekben a pillanatokban általában mindazok munkásságára és áldozatkészségére, akik közrehatottak abban, hogy egyetemünk megnyitásának napja elérkezett.

A keret ugyan, tisztelt Egyetemi Közgyűlés, melyben csonka egyetemünk működése a mai nappal megindul, még szűk és szerény. Ezt a keretet értékes tartalommal megtölteni az egyetem első tanárainak nemes feladata. Vállvetett hazafias munkássággal előmozdíthatjuk a keret bővülését is; hisz minden jel arra mutat, hogy a továbbfejlesztés eszközeiben nem lesz hiány. S bizvást remélhetjük, hogy ha a béke áldást hozó napja felragyog, a kultúr-munkára alkalmasabb viszonyok helyreálltával e jól megválasztott talajon egyetemünk impozáns arányokban fejlődik s már a közeli jövőben összes tudománykaraival kiegészülve a haza és emberiség javára széles körben fejtheti ki üdvös tevékenységét.

Szervezeti szabályzatunk (8. §-a) értelmében az egyetemek tudománykarai nemcsak a tanáritestületből, hanem a beiktatott egyetemi hallgatókból is állván, egykét szavam van még egyetemünk legelső hallgatóságához is, melynek sorát a haza védelmére teljesített fegyveres szolgálat szembetűnően megritkította. Hogy fiatal egyetemünk sikeres működést fejthessen ki, nem tisztán a tanárok buzgalmától, hanem nagyrészt a hallgatóság tudományoszeretétől, kötelességtudásától és lelkiismeretes munkásságától is függ. Midőn tehát a pozsonyi m. kir. Erzsébet-tudományegyetemet ezennel megnyitottnak jelentem ki, ez ünnepélyes pillanatban a magyar ifjúság hazafiasságára, józan belátására és nemes idealizmusára appellálva kérem egyetemünk hallgatóságát, hogy bennün-

ket, ez egyetem tanárait, a hazai tudomány előbbrevitelére s az egyetemre háruló összes feladatok megoldására irányuló törekvéseinkben vállvetett munkásságával támogatni legszentebb hazafiúi kötelességének tekintse.

Fogadják az összes megjelentek szives figyelmükért köszönetemet!

Ezzel a közgyűlést berekesztem.

II.

D^R. FALCSIK DEZSÓ

REKTORI HATÁSKORREL FELRUHÁZOTT DÉKÁN

BESZÉDE

DICSŐÜLT ERZSÉBET KIRÁLYNÉ

EMLÉKEZETÉRE

1914. ÉVI NOVEMBER HÓ 19-ÉN.

ORATIO

D^{NI}S DESIDERII FALCSIK

DECANI, RECTORIS MUNERE FUNGENTIS

IN MEMORIAM

DIVAE ELISABETH REGINAE

DIE XIX. NOVEMBRIS ANNI MCMXIV.

Tisztelt Egyetemi Közgyűlés!

Tisztelt Egyetemi Polgárok!

Egyetemi tanácsunk határozata folytán ez első alkalommal, ifjú Alma Materünk megnyitása évében, csak szűk házi körben áldozunk dicsőemlékű Erzsébet királynénk magasztos emlékének. A körülmények mostohasága, az idők köztudományos komoly, sőt komor volta felment engem annak megokolásától, hogy miért választjuk az ünneplésnek ezt a diszkrét, szerény módját.

Am a nehéz napok ólomként reánk nehezedő súlya nem gátolhat meg bennünket abban, hogy kegyeletünk önként előtörő megnyilatkozásának kifejezést adjunk. Csak a zajt, a feltűnést, a rikító színeket kerüljük, melyek díszharmóniát kelthetnének a lelkekben. De kegyeletünk, szeretetünk s hódolatunk mélységét a megnyilatkozás tartózkodó formája nem érinti.

Tisztelt Közgyűlés! A magyar nemzet százezreinek ajkán hangzik el ma Erzsébet, egykori hódolatövezte királynénk áldott neve. És százezrek lelkének húrjai rezdülnek meg neve s dicső emléke varázsától.

A kegyelettel hódolók közt azonban nekiünk, a pozsonyi m. kir. tudományegyetem tanárainak, tisztviselőinek és polgárainak, elől kell járnunk annál a szoros kapocsnál fogva, hogy mi megdicsőült Erzsébet királynénk magasztos személyében nemcsak nemzetünk feledhetetlen őrangyalát, de ifjú Alma Materünk védő s inspiráló szellemét is tiszteljük. Ugyanis mint a hivatalos közlés annak idején

hangzott „Ő császári és apostoli királyi Felsége Bécsben 1912. évi október hó 19-én kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy az 1912. évi XXXVI. t.-c. értelmében Pozsonyban felállítandó m. kir. tudományegyetem örök időkre a M. Kir. Erzsébet Tudományegyetem nevet viselhesse.“ Ehhez képest, az egyelőre csak a jog- és államtudományi kart magában foglaló Alma Materünket ez év október hó 3-án mint Erzsébet-Tudományegyetemet nyitottuk meg.

A magas kegyért, mellyel dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk egyetemünket kitüntette, a legmélyebb alattvalói hódolattal és hálával kell a királyi Felségnek adóznunk.

Ez a magas fejedelmi kegy azonban bennünket a mártirhalált szenvedett angyali királyné ideális és magasztos lényéhez szilárd és megtisztelő kapocszal csatol. S ez a kapocs az, mely a mai napot, Erzsébet királynénk névünnepe, reánk nézve kétszeres jelentőségűvé teszi mindenkorra.

Tisztelt Közgyűlés! 16 éve immár, hogy dicső- emlékezetű Erzsébet királynénk, történelmünknek ez a tüneményes jelenségű fenkölt alakja, minden női bájnak és erénynek mintaképe, ádáz merénylet áldozatává lett . . . Külföldi üdülő útján Genf-ben 1898. szeptember 10-én gyilkos tör döfte át szívét, azt a mélyenérző nemes szívet, amely csak szeretni és fájni tudott; de nem gyűlölt soha. Az emberi elvetemültség eme borzalmas tette megrázkódtak még az elfásult lelkek is. A vértanúhalált szenvedett, a pokoli fanatizmus áldozatává lett. angyali jószág rémes katasztrófája sötét gyászba borította a trónt és megdöbben- tette és mélyen megsomorította nemzetünket, a mostohán elhagyva volt, de a nemes és fenkölt lélek által szeretettel magához ölelt magyar nemzetet.

Azóta 16 év telt el. A lovagias és hálás magyar nép ragaszkodása az évek gyorsan rohanó árában mindennek dacára nem gyöngült a rajongással övezett dicső királyné iránt. Erzsébet királynénk csodás, tüneményes alakja köré az idők folyamán a nemzeti hála és rajongás dicskoszorút font, melynek fénye egyre ragyogóbb s áthat időn s enyészeten.

S ebből a fényből, az apostoli királyi kegy folytán, ifjú Alma Materünknek is jut egy sugár! Vajha ez a fénysugár is mind ragyogóbb lenne s a Mindenható kegyelme megengedné nekünk, hogy mi, tanárok és egyetemi polgárok is nemes és hazafias munkával hozzájáruljunk e fény növeléséhez!

* * *

Megdicsőült királynénk! Szerettünk mig éltél, mert Te is szeretted hű magyar népedet. Elköltözésed után tiszta, erényekkel ékes, ragyogó alakod magas ideálként lebeg szemünk előtt. S kit nem hagyunk el soha, mert elhagyatott s megvetett voltában is megszeretted és felkaroltad jobb sorsra érdemes nemzetünket, a Te szellemedhez esdünk most: imádkozzál a megpróbáltatás e nehéz óráiban a nemzetért. A te imádnak foganata leszen!

De imádkozzunk tisztelt Közgyűlés, kedves Egyetemi Polgárok mi is. Adjunk hálát az isteni gondviselésnek, hogy dicsőemlékű Erzsébet királynénkat, a jóságnak, szeretetnek, az igazságnak és könyörületességnek angyalát, a szegények, elhagyatottak és elnyomottak támaszát, a tudomány és művészet nemes és lelkes pártfogóját életében magunkénak mondhattuk és megdicsőülte után emlékére mindenkoron jogot formálhatunk.

Imádkozzunk, kérve az egek Urát. hogy vegye oltalmába ádáz ellenségektől zaklatott nemzetünket s adjon áldásthozó tartós békét s boldog felvirulást magyar hazánknak!

* * *

Feledhetetlen angyali királynénk! Megdicsőült szellemed örökjék felettünk, emléked legyen áldott mindörökre!
